

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 17.

V Trstu, 13. avgusta 1898.

Letnik II.

Mlada ljubezen.

Zložil E. Gangl.

8.

Sanjalo se mi je nocoj,
Da si kraljična bila —
Prekrasna in premila,
Jaz bil sem suženj tvoj.

A oče tvoj, kralj strog in trd,
Zaznal je to ljubezen.
Dejal je nama jezen:
>Ljubav to moj končal bo srd!<

Ob tebi sem na gradu žil...
Ljubila si me verno,
Ljubezen neizmerno
Zaté sem jaz gojil.

Od tebe so ločili me,
In v samostan so te zaprli...
Vse upe nama so podrli —
Na smrt so obsodili me.

In ko položil sem glavó,
Slast čutil sreče sem bogate,
Občutil sem, kako je zate
Umreti, ljubica, sladkó...

A skrivaj...

Zvest!... Morda... hm, hm,« so rekli,
Jaz pa se zavzela sem:
— Da me vara? — on? — Nikoli! —
A skrivaj verjela sem...

A skrivaj boleost neskončna
Srce mi zalila je,
A skrivaj za solzo solza
Lice mi močila je...

In otroško sklepam roki
V noči pred Porodico:
Čuvaj ljubca, čuvaj mene,
Vteši me sirotico!

Vida.

Pri zdravniku.

Spisala „Z.“

Pa vratih stoji: »Čakalnica« z velikimi debelimi črkami, spodaj pa visi črna tabla sè zlatimi črkami: »Dr. Meden, ordinuje vsak dan od $\frac{1}{2}$ 10. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. popoldne.«

Čakalnica — koliko ljudij je že pritiskalo na rumeno kljuko tvojih vrat!...

Tako neprijetno ječé ta vrata in v sobi vlada težak vzduh. Dosti ljudi je notri! Tu sedita dva, tam trije, ondi pet a tamkaj v kotu sam bled, sključen starec sè sivimi, razmršenimi lasmi v starej oguljeni obleki...

Dosti jih je — in vsi sede nemo, bolestnih, resnih obrazov in mrklega pogleda...

Na steni vise slike, velike, zakajene slike v oškrbljenih, zaprašnih okvirjih, tla so shojena, zamazana, — izginil jim je že zdavno lesk gladkega parketa.

Čemu truditi se... saj mnogokrat stopa tu težka kmetska noga v podkovanih, blatnih čevljih... Čemu?... pri zdravniku ni treba luksusa...

Par muh brenči pri oknu, z ulice se čuje šum in ropot vozov. Mirno in potrpežljivo sede in slone te temne postave na svojih mestih...

Nekdo je vzdihnil... Ta vzdih... ta atmosfera...

V sosednej sobi se čujejo koraki, vrata zaškripljejo, mlad, bled človek se prikaže med njimi. Nemo nakloni glavo v pozdrav, nemo izide...

Starikava ženica vstopi za njim v drugo sobo.

To je velika prostorna soba. Ob stenah stoji par omar sè steklenimi vrati, skozi katera se vidijo razni instrumenti in napisi debelih mediciničnih knjig; ob stenah stoji na okolo nekaj stolov, na tleh je raztegnjena stara, izlizana preproga, pri oknih, katere na pol zastirajo priprosta zagrinjala, vise male kletke z drobnimi rumenimi kanarčki. Sredi stoji pogrnjena miza, na onem koncu pisalna miza, zraven začrneli pisalni pult, malo dalje pa umivalnik. Nekaj solnčnih žarkov se svetlika v steklenicah na malej polici, poredno se poigravajo v letnih vodenih valčkih v skledi z vodo, kjer si je ravnokar zdravnik umil roke.

Zdravnik stoji zdaj pri onej ženici in ji preiskuje ušesa, — gluha je.

»Bo že,« mrmra sam s seboj mej tem ko ji z nekim malim instrumentom izpira uho. Žena zastoka malo, boli jo, pa zdravnika to ne moti.

Velike postave je ta zdravnik, gosta, dolga, osivela brada daje njegovemu obrazu nekaj patrijarhalnega, telo mu tiči v rujavej halji, ki je čez pas prevezana s tenkim konopcem...

Ženica je odšla, mlad dijak pride na vrsto, obraz mu je upadel in oči medlo gledajo krog sebe. Kašelj se ga poloti, dve veliki ostro obrobjeni rudeči lisi se mu pokažeta na bledih licih...

»Nič boljše?« vpraša zdravnik, ko je zapisal ime dijaka v veliko knjigo. Bolesten nasmeh se pojavi na bolnikovih ustnih.

Zdravnik ga preišče, zapiše recept in dijak je opravil... še iz prednje sobe se čuje njegov suhi kašelj... Bo-li še dolgo kašljal... Bog zna. Poletje je in v jeseni odletava listje... da, prav v jeseni...

Mlada kmetska žena stoji pred zdravnikom. Bila je že večkrat tu. Sede na stol, odveže si ruto in zdravnik ji z malim čopičem drgne oči.

»Glejte mirno!« glasi se njegov ukaz; žena stisne ustni in gleda mirno tja v vrata...

Gotova sta...

Gospod, dajte mi seboj ta zdravila; od daleč sem, težko hodim vsaki dan v mesto, otroci so sami doma in delo zastaja.«

»Ne morem, ne smem, kak mesec bode te morali še hoditi.«

»Jeden mesec!? — Koliko sem dolžna, gospod?«

»Krono.«

Zvlekla je krono iz žepa in glas ji je bil nekam hripav, ko je rekla svoj navadni:

»Hvala, gospod!...«

Prišel je še ta in oni... Koliko bede, koliko trpljenja razgrinja se človeku v malih trenutkih...

Zopet so se odprla vrata; vstopili sta dve ženski. Mlajša je imela črno svileno ruto nad očmi, ona druga ji je snela široki, že malo staromodni slamnik raz glave...

»Oči?« vprašal je zdravnik in obe sta pritrdili.

Spustil je zavese pri oknih popolnoma doli, da je vladal v sobi polumrak, prižgal svetilko in ponudil onej mladej črno oblečenej gospici stol.

Sedla je s hrbtom proti svetilki, katere svitloba je obkrožala nje blede, fini obraz liki svetniškemu siju na podobah.

Ostro je motril zdravnik oko.

»Upanja ni dosti... celo nič... Hm, der Sehnerv ist gelähmt...
Tu se ne da več pomagati.«

Kako trdo so donele te besede po sobi, kjer je neprijetno di-
šalo po medicinah.

»Poskušam vendar nekaj, seveda le poskušam, da bi kaj po-
magalo dvomim.«

Bledo lice njemu nasproti se je malce porudečilo pri teh be-
sedah, a one oči, one lepe krasne, temne oči, katerim ni bilo več
pomoči, zrle so tako suho, tako žareče vanj...

Zapisal je njeno ime v knjigo.

»Starost?« vprašal je dalje.

»Osemnajst let, gospod doktor!«

Bože moj, osemnajst let!...

Vzela je slamnik, naklonila se in vrata so se zaprla za njima.
Zastokala je... Slepa, slepa in sama na svetu, tako sama...
Kje naj dobi kruha, kje naj dobi posla... slepa reva?

Slepa... zastokala je zopet, ... nekaj gospodov je zrlo za njo
na ulici, ko je trudno stopala ob roki svoje voditeljice...

Zunaj je sijalo solnce tako milo, tako toplo, v čakalnici dr. a
Medena pa je še posedalo nekaj nemih postav bolestnih lic in žalost-
nega, mrklega pogleda... Muhe so brenčale, iz sosedne sobe pa
se je zdaj in zdaj čul zdravnikov glas:

»Temu se lahko pomaga,« ali pa tudi: »Tu bo vse zaman...«

Nove pesni.

I.

Oh, da sem tvoj bratec, predraga —	Še več sem kot bratec jaz tebi —
To bi te objemal gorkó;	Še več si kot sestra mi ti;
Oh, da si mi sestra predraga —	A, da te ne smem poljubiti
To bi te poljubljal strastnó.	To čudno pač meni se zdi.

II.

Vse slabosti si mi že naštela —	No, slabosti vse si mi naštela —
Vse, kar drobna glavica jih vé;	Jedno, jedno le spustila si;
Da sem pustež, praviš, dolgočasnež —	Daj še tisto, oh povej še tisto,
In da mrtvo moje je srcé.	Ki jo draga pozabila si!

Kaj? Ne veš je? Ej, še bolj kot druge,
Bolj kot druge glavica to vé;
Da sem tihotapec, čuj dekletce;
Vtihatopil sem se ti v srcé.

Potočan.

Trmoglavje.

Spisala Márica II.

osti starišev se veseli trdne volje, katero javljajo njihovi otroci, mené, da se gotovo razvijejo i v trdne značaje. Ako se pa ti pojavi takozvane trdne volje, kateri najčešče niso drugega, nego poskusi svojeglavnosti, gledajo s takim pogledom ali pa celó prezró, razvije se iz njih pravo pravcato trmoglavje, upornost in slednjič kljubost.

Tak človek, ki vzlic vsem protivnim razlogom in dokazom ostane pri svojem mnenju in svoji volji, je trmoglaven. V otroku je trmoglavnost prav za prav celo naravna lastnost, ker po svoji slabi pameti in pičlih izkušnjah otroci ne morejo preudariti protivnih razlogov, kateri omajujejo trmo in baš radi tega se morajo neprestano vaditi, da se podrejšajo vzgojitelju, to je, da so pokorni. Kakor hitro se je zamudil pravi trenutek, preide trmoglavje v navado. Dà, dà, saj to je prav lepo in kako nam ugaja, če ima človek lastno voljo, lastno mnenje, da ne živi kakor opica, ki ni kimovec, kateri ti pritrja zdaj, če mu rečeš, da je nebo plavo, čez pol ure se pa strinja s teboj, da je zeleno. In sosebnó, ako vodi tako kukavico koristolovje, je to jako nemoralno in nevredno človeka.

Vzgojitelj mora gojenca osvoboditi in vzgajati iz njega človeka, kateri se ne le zna, ampak se tudi hoče ravnati po lastnem prepričanju na podlagi lastnega razuma brez ozira na desno in levo. Spoštovati je treba gojenčevo stremljenje po svobodi, po neodvisnosti, a vendar ne zaupati preveč v voljo tam, kjer je še prav za prav ni. Ako se otrok vstavlja temu, kar je proti prepričanju, ako iztika po vzrokih, dà, še pomagati se mu mora in ga navajati, da razmišlja sam. Zakaj je n. pr. vzgojitelj odredil v tej ali oni zadevi tako in ne drugače. Ako se pa pripeti slučaj, da se gojenec upre, ne kaznuj ga, ne da bi se prepričal, zakaj je otrok ravnal tako. Recimo n. pr. da je zvečer. Hipoma potrebuje mati česa iz druge sobe, kjer je pa temno. »Hajd, Tonček, idi in prinesi!« Tonček pa ne gre in ne gre. Mati se razjezi, preti mu s kaznijo za pokoro, kar pa se noče prijeti mladega grešnika. Slednjič pa materina sveta ali krivična jeza — bomo že videli — vzkipi do skrajnosti, roka se dvigne in pade, Tonček zajoče, mati pa si gre sama po predmet, ki je zakrivil ta prizor in potem se huduje dalje časa nad »porednežem«, odteguje mu svojo naklonjenost. Oh, kako napačno! Materina jeza ni bila sveta, ker Tonček ni bil uporen vsled trmoglavja, ampak radi tega,

ker ga je bilo strah iti v temno sobo, česar pa ni mogel povedati, ker ga je bilo nekaj sram, nekaj pa je bila kriva mati, ker ga v svoji jezi ni vprašala po vzroku. Ako bi se pa bila malce premagovala, napredovala bi ob vzgoji svojega otroka v dvojnem oziru. Prvič bi bila lahko delovala napram plašljivosti in pa njen Tonče ne bi napravil prvega koraka v naročje trmoglavja, kar je povzročila mati s svojo nepremišljeno kaznijo, kajti otroško srce, čuté se kaznovano po nedolžnem, zakrknje in postane svojeglavno, uporno, kljubostno.

Ako torej hoče vzgojitelj uspešno delovati proti trmoglavnosti, mora najprej iskati, kje tiče njene korenine. Dostikrat je vzrok trmoglavnosti bolezen ali sploh bolestno stanje, najsi bo duševno ali telesno, ker se bolan človek nima tako v oblasti kakor zdrav. Sploh se pa lahko trdi, da odrasli pokvarijo otroke v tej točki celo lastno-ročno. Ali so ž njimi preveč prizanesljivi ali pa prestrogi. Tukaj je torej treba mnogo previdnosti, katera mora na vsak način upoštevati otrokovo individualnost. Vse ni za vsakega; tega pretrese že hud pogled, dočim se onega ne prime niti šiba. Kar je dobrega v otroškem stremljenju po samostojnosti, mora se gojiti in razvijati, slabo in le slabo se mora iztrebljevati in baš pri svojeglavnih otrocih se lahko najlažje zabrede. Vzgojitelj mora biti dosleden, kajti omahljivost vzgojiteljeva je največja zaveznica in zaščitnica gojenčeve svojeglavnosti.

Trmoglavje začno javljati otroci okoli tretjega leta. Tukaj je umestna najstrožja in najdoslednejša disciplina, kajti na tej starostni stopinji se svojegavnost nikakor ne more streti s prepričevalnimi dokazi. Ako pa sta vzgojitelj in gojenec premagala to krizo uspešno, tedaj je svojegavnež ozdravljen za vedno.

Povsem napačno je tudi, ako vzgojitelj kaže upornemu otroku dneve in dneve zlovoljen obraz. Kakor se ne sme trpeti pri otrocih, da bi kuhali jezo v sebi delj časa, prav tako si tudi vzgojitelj ne sme dovoliti kaj takega. Z blagohotnim postopanjem in ljubeznijoj opravi se več, nego s hudoj besedo in še celó v izvrševanju kazni naj otrok ne vidi strasti in jeze, ampak samo dobroto, resnost in trdnost. Gojenec mora nadalje živo čutiti, da s trmoglavjem ne doseže prav ničesar, temveč da si kar naravnost škoduje.

Trmoglavnež igra v življenju nehvaležno ulogo. Ni hujšega stališča, nego če je človek navezan tako ali tako na svojeglavno osebo, katera s svojimi trmami draži in ogorča druge in trapi sebe. V otrocih izvira trma iz nevednosti, v odraslih pa iz zlobnosti. Ako je v družbi le jeden, ki kljubuje, pokvarjena je takoj vsa ugodnost,

kajti proti nevednosti se lahko deluje, uspeh ni celo izključen, a napram zlobnosti je človek brez orožja.

Svoje glavna in trmasta oseba naj si pa nikar ne domišlja, da je trma isto, kar se naziva značaj, ampak da je mnogo prikladnejše ime za trmoglavje . . . neolika in neomika.

Mstinski močeradi.

Povest iz življenja.

Ruski spisal A. Cjehanovič. — Prevel Zaplaninec.

(Dalje).

VIII.

Tabor „zlatorovcev“.

ep večer se spušča na zemljo. Solnce je že zatonilo, a še je svetlo.

Trepečejo nekake sence, odsev dneva se bori z lilovim mesečnim svitom.

Vetrič ne veje. Žalujke, kakor bi bile stopile izza ograje bližnjega pokopališča, stojé sredi polja ter povešajo zamišljeno k zemlji svoje dolge veje.

Na pokopališči za trhlo ograjo jih je mnogo: redka je gomila, ki ni obsenčena z žalujkino senco, redek je križ, ki ni ovit z njih krotkimi, otožnimi vejami.

Od »plesa« se dviga sopar.

Sliši se, kako šumi Msta na tem mestu, ali to pač niso oni zvoki, ki napolnujejo ozračje s pomladjo. Tedaj so mogočni in grozni, a sedaj so jednaki poslednji sanjavi blodnji velikanovi.

Vse naokoli se pripravlja k spanju . . .

Noč ni hladna, vendar v njej že ni onega duhtenja, ni onega življenja, ki duhti v poletni noči.

Luna jadra po jasnem nebu.

Svetlo je tako, da se vidi vsaka travica.

Kakih sto sežnjev od pokopališča na gladkem polju je videti nekaj kupov.

Iz vrhov nekaterih se dviga tanek dim.

Kupi, katerih je okolo trideset, imajo vsi jednako podobo in velikost.

Tu pa tam se čujejo glasovi ter celo odlomki nekih hripavo petih pesmi.

Iz treh kupov se vidi skozi odprtine luč in sliši šum.

To so prebivališča »zlatorovcev«, katera so si le-ti lastnoročno izkopali in kjer oni prebivajo po letu in po zimi. Kraj se imenuje »brlog zlatorovcev«, le-sem ne zahaja nihče niti po dnevi, a po noči se ga vsakdo še bolj izogiba, da ne bi prišel v dotiko s temi nevarnimi lopovi.

V skrajni koči je osobito šumno, ali tam se ne prepeva, marveč prepira.

Notranje lesene duri brez tečajev so odslonjene, da bi pihal noter sveži vzduh.

Stene so prstene, iz prsti je tudi strop, le na nekaterih krajih je podprt z deskami, na kojih so nakidane plasti drna. Od ondi prodirajo korenine rastlin in trav.

Na sredi je miza, a okoli drenovi sedeži, deloma pokriti s kosi klobučevine, deloma goli z gnijočo travo, ki razprostira neprijetno vonjavo.

Na improvizovanih klopeh sedé in ležé ljudje, a že prvi pogled nanje človeka kar pretrese.

Na prvem sedežu je Volk, ki predseduje. Na levo je Pavel Kosoj... Strašno, čokato človeče, z istečenim desnim očesom in z luknjo na čelu.

Dalje — sta še dve odurni, kuštravi stvari, strašansko pijani. Le-ti ležita na obrazu in nekaj mrmrata.

Na desno se sveti pri slabi svetlobi male lojene sveče široka pleša ranocelnika Lipeta, a poleg njega odpira ženska s praskotino čez celo lice novo steklenico žganja. Četrta je že, ako štejemo one, ki stoje na mizi sredi odlomkov kruha, glav slanikov in drugih neokusnih ostankov. Odmašivši, postavi ženska pred vsakega kupico in jo napolni; očevidno je ženska služabnica tega društva.

Ona ne sede, ampak pristopi k steni, na katero se nasloni, položivši roki na hrbet.

Včasih jej kdo ponudi kupico vodke, ona jo molče izpije in se zopet postavi k steni.

Razgovor je živahen, toda le med Pavlom Kosim in Volkom; Lipe reče le včasih katero vmes ter neprestano kiha in njuha.

Ženska — je Volkova žena. Da bi je ne izkažala grozna prazgotina, bi bil njen obraz kaj čeden.

Še v Petrogradu se je potikala z možem po raznih tovarnah

ter prenašala pretepanje pijanega moža zato, ker je tedaj imela ž njim hčerko.

Ko jej je nekoč pritisnil isti strašanski udarec z železnim drogom, je ona dolgo ležala v bolnišnici, on pa sedel v ječi.

Potem ko so ga bili izpustili in ga spodili iz Petrograda v njegov rojstveni kraj, je prišel k njej ves skesan in jo prosil, naj bi šla ž njim. In ona mu je odpustila.

Volk nadaljuje tukaj že mnogo let svoje izprijeno življenje, a ona se klati po »taboru« gladna in brez zavetišča. Za nekoliko koscev kruha je umivala v mestu tla in prala perilo. Toda zadnji čas je izgubila še ta zaslužek zato, ker ko je jedva Volk izvohal, kje dela, je prišel tja ter škandalozno zahteval plačila naprej.

Konečno so se uboge ženske začeli braniti povsodi, kjerkoli je prosila kakege dela.

Povsodi so jej rekali, da se boje njenega moža. Tedaj se je bila preselila v kočo k Volku in, ne čuteč do njega ničesar, razun sovraštva, je čakala le ugodnega trenutka, da se osveti.

Oj! Ona se je hotela grozovito osvetiti za svoj izkaženi obraz in uničeno življenje.

Volk kaj tacega niti slutil ni.

Bilo je baš narobe. Ker je mož videl, da je žena znova prišla k njemu ter pokorno in radovoljno opravljala svoje dolžnosti kakor dekla, je mislil, da je brezumno zaljubljena vanj in gotova učiniti zanj vse.

Zato se sedaj niti on, niti kateri tovarišev, ni brigal za navzočnost Lukerjino.

Imeli so jo vsi za bedasto zbok grozovitega udarca.

Razgovor se je pletel o ravnokar izvršenem ropu v cerkvi.

»In pa kako zvito!« je bahato pripovedoval Volk, »kakor bi bilo navlaš vse za naju pripravljeno. Okno je bilo samo priprto, menda je že dolgo bilo tako, ker so pozabili zapahnuti je. To je naju s Pavlom kar presenetilo. On je zlezel čez nje in naenkrat vidim, da pleza nazaj. Kaj pa je? Okno, pravi, je odprto, ni li morda past? — Jaz, pravi, se bojim ... Nu, potem sem zlezel jaz ... Zlezel sem notri ... Nu, si mislim, ako me zgrabi kdo, živega me ne dobi v pest, dva ali tri pa že ubijem ... Oziram se — nikogar ni; potem sem vzel svečo in začel jemati. No, v jednom hipu je bilo vse izgotovljeno.«

»Koliko pa je bilo tam?« je vprašal ranocelnik.

»Bilo je, kolikor je hotelo, stotak si dobil, — pa mir besedij in sedaj izpolni ti svoje obečanje.«

»Nocoj že? Ni treba, raje po zdravnikovem pohodu.«

»No, četudi pozneje, samo da bi jutri ne bilo o njem ne duha ne sluha. Lukerja, pojdi malo ven!« je kriknil Volk.

Ženska je ubogala.

»Četudi je bedasta, vendar je o babjih zadevah po čutu že precej na jasnem!« je rekel Volk, z glavo kazoč na trhle duri, v katerih je ravnokar izginila žena.

»Torej bode vse gotovo in Pašenka moja!... Žalovala bo, žalovala malce po svojem »gospodu«, pa potolaži se, kakor jej začnem prinašati dar za darom... Si razumel?...«

»Kako ne bi razumel!« je rekel ranocelnik, in zopet segel v žep po tobačnico.

A Lukerja, naslonjena z ušesom in vsem telesom na steno, je od besede do besede slišala ostanek pomenka.

Ona je vse slišala, vse razumela in sklenila opozoriti tako Pašo, kakor tudi onega, komur je treba naznaniti cerkveni rop.

»Naposled je prišla vendar-le prilika! Čakaj, hudobnež, osvetim se ti,« je neprestano mislila ona, in koj hotela hiteti naravnost k Paši, toda vendar se je ustavila. Vedela je, da jo mož kmalu pokliče odmašiti novo steklenico žganja in ako bi je ne našel blizo koče, mogel bi kaj sumiti.

Ko se je tako izprehajala pred vhodom, je zares kmalu začula moževo klicanje.

»Hej, ti marogasta, pridi semkaj!«

Pri besedi marogasta, ki se je tikala, kakor vselej, prazgotine njenega obraza, se je Lukerja zganila.

»Čakaj! Čakaj!« je siknila med zobmi ter z nagubanim obrazom stopila v kočo.

»Odmaši buteljko!«

Ubogala je. Pavel Kosoj je že dremal, tudi Volk je bil že silno pijan; samo ranocelnik je imel vedno opraviti s svojo tobačnico in, kakor je bilo videti, bil je še čisto trezen.

»Ali ne bode dosti?« se je obrnil ranocelnik k Volku, »treba bo iti na delo.«

Volk se je stresel.

»Nu, jedno kupico še izprazni ter idi, a jaz, Pavel in Lukerja pa izpijemo ostalo. Hitro odmaši, vrag!« je zavpil na ženo.

Ta je postavila steklenico na mizo in zopet šla k steni. Ranocelnik je izpil, pljunil in, ponudivši roko v znak slovesa, vprašal:

»Torej jutri ostalih petdeset?«

»Dà, ko bo vse gotovo, dobiš ostalo!«

»Ne pozabi!«

»Ne bom!«

»Srečno!«

»Zdravo!«

Ranocelnik je nataknil kapo in odšel.

Morda ga je treznil tobak, ki ga je neprestano njuhal namesto hrane, ali je bila njegova narava tako krepka; šel je res s trdnim korakom in, ko je bil že zunaj kolibe, je še jedenkrat zaklical:

»Torej, glej, da ne pozabiš!...«

»Že dobro! Ne boj se!« je odvrnil Volk.

Lukerja, izognivša se gostu, je zopet okamenela kakor kip.

(Dalje pride.)

Praprot.

Zelena praprot je li res,

Da v dan, ko ljudstvo neti kres,

Persa tvoja govore,

Kar misli ljubljeno srce?«

Od praproti sem liste tri

Odtrgala o polnoči,

Prosila jih, naj mi reko,

Če ljubi zvest ostal mi bo.

»Odtrgaj mi vršičke tri,

Ko v noči svetel kres gori;

Če vprašaš, kar od njih želiš,

Odgovor istinit dobiš!«

In listi zašumeli so,

Tako-le mi veleli so:

»Tvoj ljubljenec bo vzel slovo

V tujini te pozabil bo...«

»Oj praprot, grda praprot ti,

Zavist iz tebe govori...

Objeden vsaki list je tvoj,

Zatorej lažeš mi nocoj — «

Desimira.

Vaški Sokrat.

Iz svojih spominov zabeležila Tinica.

Kako često se ga spominjam, sedaj v dneh resnega svojega življenja, tu zunaj v širokem, svitem svetu! Kako često mi uhaja duh nazaj v ono jasno dobo otroških let in se mudi ob kipih in slikah, ki so mi sedaj v spominu, mnogo večje vrednosti, nego so se mi zdeli tedaj v tistih dneh, ko se je vršilo vse to, tam daleč od tu, daleč v čarobni prošlosti.

Bil je kmet, kakor so drugi kmetje, ta oče Vrešar. V zagorelem obrazu, pod širokokrajnim pokrivalom mu je žarelo dvoje živih, globokih oči, v katerih, ako so bile vprte v te mirno, samozavestno, ali tudi vprašujoče, je bilo čitati mnogo modrosti.

Pozneje mu je dal moj stareji brat, ki je hodil na Dunaju v visoke šole, ime »vaški Sokrat« to pa zaradi tega, ker je kakor dijak zvedel od očeta Vrešarja še vedno kako tako, kakoršne bi bil iskal zaman po svojih mnogoštevilnih knjigah.

»Veš ti«, mu je dejal včasih v velikih počitnicah, »ti vedno tičiš v tistih knjigah in postaneš enkrat zelo učen, pa pridi potem k meni, če bom še na svetu in videl bodeš, da še jaz marsikaj vem, česar se ti nisi učil v šoli.«

Oče Vrešar je bil naš sosed in dovolj premožen posestnik. Imel je lepo hišo ob vodi, ki je tekla skozi vas, in v hiši mlin, ki je ropotal ves ljubi dan, v prejšnjih boljših časih celo tudi po noči. Mlin je izročil kmalu svojemu sinu Janezu, sam pa se je pečal sè žago, ki pa ni bila njegova, ampak last mojega očeta. A dasi ni bila njegova, je vendar obračal nanjo vso svojo pozornost, ki mu je prizadevala, posebno po zimi, obilo truda. Tako je prišlo, da smo bili tudi mi otroci v trajni dotiki sè »starim mlinarjem« in da smo se čutili pri njem kakor doma. Od svojega posestva pa si je vendar pridržal, dasi le bolj za zabavo, uljnjak in ondi ob tem čebelnjaku so minuli poleti oni hipi, ki so tako dragi mojemu spominu. Še ga vidim pred seboj v duhu; ondi pod jablano, ob uljnjaku na klopi, je posedal in kadil iz tiste svoje zanimive pipice, od katere se ni ločil nikoli in katera je bila tudi za nas otroke nekako znamenje, kedaj da ima oče mlinar za nas nekaj svobodnega časa. Ko je namreč stari Vrešar sedel ondi na klopi, držeč noge navskriž, naslonjen ob roko, pušec v dolgih rahlih sunkih, tako, da se je valil višnjevi dimek med jablanino vejevje, kakor žive vidne misli, tedaj smo znali, da oče Vrešar »premišljuje« in tedaj smo se mu bližali polagoma drug za drugim, polegli in posedli okrog njega po travi in zroč v prijazno mu lice, srkali v naše dušice vir njegovih zlatih besedij. Dasi pa je imel rad vse otroke, vendar je rad obračal neko osobi, o pozornost meni in mojemu mlajšemu bratu. Najslabše je naletela Suziko, sirota, katero je vzel moj oče v svojo hišo, ko so jej pomrli stariši. Ob njo se je drgnil dostikrat hudomušni dovtip očeta Vrešarja in ž njo se je tudi navadno pričental naš pouk.

Nekoč je Suza stopila na bučelo v travi, ki jo je pri tej priliki dobro pičila, in Suza je jela rjoveti, da je bilo njeno lice vse mokro od obilnih solz.

»Vidiš Suzika«, jo je tolažil oče Vrešar, »tebe je ranila bučela v nogo, ali veš, kaj si pa storila ti bučeli? Stopila si nanjo in jo pohabila, ker ti si neizmerno težja od bučele, a ona ima za to svoje želo, da se brani z njim. Toda ne jokaj se in zapomni si ob tej priliki sledeči nauk: ne stori žalega nikomur, ako hočeš, da ti drugi ne stori istotako.« In Suza je bila potolažena po teh besedah očetovih, mi pa smo zvedeli iz tega pouka, da ima bučela »želo«, in še prav hudo želo, katero je oče potegnul iz nožice sè solzami oblite Suzane.

Včasih nas je povabil, da smo šli ž njim na polje, seveda ne daleč od hiše, in ondi, v široki solnčni in cvetoči prirodi, kjer je vse duhtelo in žvrgolelo, nam je razkladal čuda prirode in morda ni učitelja, ki bi imel tako poslušne otroke, kakor jih je imel ob takih prilikah oče Vrešar. Potem pa smo se zopet vračali k ulnjaku, kajti bučele so bile vendar njegov najljubši predmet. Razodeval nam je vse skrivnosti iz bučelinega življenja, češ, da bomo znali, od kod prihaja oni sladki med, po katerem so se nam tolikanj cedile sline.

Nekega dne, bilo je v lepem duhtečem majniku, ko se je na vrtu zgrinjalo cvetje kakor po zimi sneg in je bilo po tleh kar čez in čez posuto z višnjevimi potočnicami, nam je poveril oče Vrešar zelo važno nalogo, da smo zasledovali bučelin roj, in pazili, na katero drevo posedejo bučele. In capljali smo po travi po celo uro okrog pod drevesi, na nas pa so leteli beli listi cvetov kakor bi snežilo. Suza je vsak hip privzdignila zdaj levo zdaj desno nogo in gledala, ako je ni že kaj pičilo, pri tem pa mnogokrat zgubila ravnotežje ter padla v visoko travo nam vsem v nemalo zabavo. Ko pa smo konečno dočakali zaželjeni trenutek, da so sedle bučele okrog svoje matice na vejo kakega drevesa, tedaj smo obstali in zrli v roj z na hrbtu sklenjenimi rokami. No v plačilo naše vstrajnosti nas je obdaril oče mlinar s koščekom medu, katerega je obetal velik kos, ko pride jesen in se napolni sátovje.

S kakim hrepenenjem smo pričakovali jeseni, umeje se samo ob sebi, saj je bil med ona čarobna privlačna sila, ki nas je največkrat gnala v očetovo bližino, seveda ne manj njegova ljubeznivost in modrost, s katero je znal pridobiti celo odraslega človeka.

No, oče Vrešar je znal prav po filozofski izkoriščati trenutek, ko je delil méd med nas, svoje verne poslušalce. Vsikdar je hotel, da pokažemo, koliko smo si zapomnili od njegovih naukov, katerih nam je dajal ob vsakem sestanku, veselilo ga je videti nas, kako smo se mučili z odgovorom v zadregi in iskali z vsemi petimi prstki desne roke po mlečnozobih čeljustih.

A Suza, ta neumna Suza, je bila zopet cilj očetovemu dovtipu, kajti pri njej se je začelo: »Ti Suza« — jej je dejal in zajedno molil košček duhtečega medu — »povej, zakaj te je Bog vstvaril? No, zakaj te je vstvaril?«

Suzo je to vprašanje nekolilo užalilo, češ, vsaj oče Vrešar ve, da ona to zna, vendar naposled odgovori:

»Zato, ker bi drugače ne mogla jesti medu.«

Za to duhovitost jo je obdaril oče mlinar z dvema koščekoma medu, a mi smo jo zanj zavidali.

Ako pa je bilo lepo v poletnem času pod drevesom ob uljnaku, tem lepše, tem zanimiveje je bilo po zimi v koči na naši žagi, katero je opravljal, kakor že rečeno; stari mlinar za mojega očeta. Tu so potekale nepozabne ure, tu v tem tesnem, zakajenem prostoru; in da so ostale neizbrisne v mojem spominu, v to je mnogo pripomogel kraj sam. Ta prostorček je bil tako majhen, da se je težko obračal v njem odrasel človek; in vendar je še zavzemala polovico prostora lončena peč, katero je pridno kuril oče mlinar. Le-ta peč je imela lastnost, da dokler je gorelo v nji, ni mogel niti oče mlinar — ki je bil sicer navajen njenih muh — niti kdo drugi bivati v koči, to pa radi preobilega dima, ki se je širil iz nje po vsem malem prostoru. Vendar je bilo, po naših mislih, tam v koči vse lepo pripravno in nestrpno smo čakali marsikaterikrat, gledajoč z okna našega doma, kedaj se iz kočice neha kaditi. In ko je nehalo, hiteli smo tja z različnimi željami v srcu, katere naj bi izpolnil oče Vrešar: enemu da napravi novo kolesce, drugemu popravi stolček, tretjemu zopet kaj družega, kajti vse je znal narediti lično ta oče Vrešar. Toda lahko ni bilo priti v kočico, kajti lesena kljuka — lastni izdelek očeta Vrešarja — je bila nedosežna nam malim gostom in trkati in klicati smo morali, da nam jih je prijazno smeje se odprl. Toda prvi je vsakokrat hotel biti na gorkem naš hišni čuvaj »Kastor«, za njim smo še le srečno prišli mi. In v tem tesnem gorkem prostorčku se je vršil potem naš redni filozofični »kurz«. Oče mlinar je zasedel prostor ob peči, mi pa smo si osvojili klop in se zbrali krog njega. Ob pripovedovanju različnih povestij mineval nam je le prehitro čas, zunaj pa je zamolklo brenčala žaga, šumela voda med ledenimi svečami, pręd okencem pa je snežilo včasih, da je bilo vse kakor v megli. Tu in tam oglasila se je tudi taščica pred vratmi ali v drevju na vrtu in frčala nemirno od veje do veje.

Tako je šlo dalje dan za dnem, vsako zimo in kdo ve kolikokrat bi se bili še sešli na tem ljubkem kraju, da se ni pripetilo nekaj, kar je naredilo konec vsej zabavi in pouku, seveda le v koči na žagi.

Bilo je nekega popoldne, da je prišla, ne vem po kakem naključju, mala nesreča, ki pa bi bila postala lahko usodepolna. Oče Vrešar je isti dan nenavadno zakuril v peči, tako, da je le-ta kar puhtela od vročine. Naša Suza je prišla nekako preblizo peči in v malo minutah je gorelo njeno krilce. Vsi prestrašeni smo tiščali iz koč, ki je bila h krati polna dima, ven na plano; oče mlinar pa je zgrabil Suzo in tekel z njo naravnost pod žago k vodi, da je pogasil tlečo obleko. Drugi smo tekli za njim in v tem je hotela nesreča, da je zdrsnilo mojemu bratu in je štrbunknil v vodo.

No, to je bil dan nesreče za nas vse, kajti poslej nam je bilo prepovedano hoditi na žago.

Ta neumna Suza, vse to je zakrivila ona! Bili smo prav hudi na njo. A ko je napočila pomlad, smo bili zopet na starem mestu ob ulnjaku. In kakor je vsake stvari zares enkrat konec, tako so minuli tudi ti lepi, zlati trenutki. Polagoma so se mi poizgubili vsi tovariši in tovarišice in ostala sem sama, — sama sè svojim »filozofom« in učiteljem očetom Vrešarjem. In ker sem odraščala polagoma in se je preminjalo z leti tudi moje duševno obzorje, so postajali tudi najini pogovori bolj resni in važni.

Sedaj pa je bil oče Vrešar šele v svojem elementu, kajti zdaj je mogel še-le govoriti prav od srca, ker je znal, da ga razumem.

Tedaj je navadno dejal oče mlinar:

»Vidiš, to kar ti pripovedujem ni da bi zavrgla, ker ti vtegne še prav priti; glavno je, da človek nikoli ne pozabi sebe in svojega Stvarnika, kajti kdor pozabi samega sebe, on je kmalu izgubljen tudi za druge. Ako pa vedno misliš, kaj te diči pred svetom, gotovo bode to, kar storiš, tudi po volji tvojemu Stvarniku, ki je položil temelj vsemu, kar storiš za njim ti. In kaj je sreča? Nikdo je v mladih letih ni videl plavati po vodi. Toda, ako zamudiš najboljši trenutek, lahko ti uide po valovih življenja. In kateri je tisti najboljši trenutek? To je tisti, ako se pozabiš samo v hipu, ko bi imela najbolj misliti na-se, to pa je navadno tedaj, kadar si voliš stan. Vprašaj srce, vprašaj vest in vbogaj svoj notranji glas — vse bode prav, ako ne za prvi hip, pa pozneje za stalno, kajti notranji glas človekov je klic njegove sreče!... Vbogaj ga!«

* * *

Minulo je že dolgo časa od tega, ko sem bila poslednjikrat ondi, pod jablano ob ulnjaku. Zvesto me spremljajo besede očeta

Vrešarja in mi done v duši, kakor daljni glasovi proroških zvonov.
— — Ali sem vedno vbogala, slušala svoj notranji glas?

Mislím da, vsaj srce mi ne očita ničesar, kar bi ne bilo prav storjeno. In ako je res to pogoj prave sreče, tedaj menda smem reči, da sem srečna, ali ne moj stari oddaljeni prijatelj?

Iz poezij H. Heine-ja.

Prevel Al. B—č.

V eliko ti o meni	Obraz so delali važen,
Našepetali so,	Majali so z glavo,
A kar mori mi dušo,	Hudobnega so me zvali,
To zamoščali so.	In ti si verjela to.

Najhujše izmed vsega,
Pa znano jim bilo ni,
Najhujše, najblaznejše
Mi skrivno v prsih pi.

N ocoj pa družbo imajo,	A ti me ne vidiš; v temoti
Vsa hiša sveti se,	Tu spodaj sam stojim;
Tam gori za svitlim oknom,	Še menj pa vidiš v srce mi,
Pa senca se maje.	Kjer, ah! tako trpim.

Ubogo srce te ljubi,
Te ljubi in trpi,
A ti ne vidiš, da poka,
Dã poka in krvavi.

Spomini.

Spisala „Z“.

(Zvršetek.)

Nogo misli mlado šestnajstletno dekle v tajinstveni polutemi večera zunaj pod milim nebom! Sanjarila sem tudi jaz prazne, srečne sanje mladosti. Bajke so mi prihajale na um in domišljija mi je vstvarjala oborožene viteze in vitke grajske hčere pred očmi. Romantična okolica mi je vzbujala domišljijo in oživljala sem

jo z ljubečimi pari in hudobnimi nasprotniki. Tam ob onej skali je morda slonela, a on bi jej stiskal roko, tam pod ono smreko je morda počivala in on jej je šepetal v uho ...

Ej neumnost, neumnost! Tudi sebi nisem pozabila ustvarjati romantičnih dogodkov.

Kako so bili svetli nekdanji ideali moji! Kako naivno si predstavlja nevedna duša svet. Kako je tu vse svetlo, rožasto, veselo, srečno ...

Kje ste, kje ste vi časi, ko duša še upa in veruje v srečo, ko duh brezskrbno zida v zrak? Kaj imaš srce od vsega!?

Kako hrepeni mlado srce po ljubavi, kako pobožno čaka, kedaj se užge v njem plamen ljubezni? To počasno vzscvitanje, te tajne želje, ti iskreni, dolgi, preseči pogledi. Srce močno bije in rudečica sili v obraz. O, s kako naslado sem prebiralala Preširnovce, Levstikove in Jenkove pesmi, ki mi jih je posojal — on — on, prvi predmet ljubezenskih mojih želja. O, tiste tenke, male črtice pod kiticami te ali one pesmi, tisto vprašanje: »Ni-li ta pesem krasna?« in oni pomembni pogledi, kak vir srečnih občutkov so bili zame. In oni nezatni klinčki, mali skromni šopki priprostih vrtnic, kako so mi rajsko duhteli, kako se je moje oko slastno napajalo na njih rudečej barvi. In tiste uboge kresnice na trati, katerim sem dan na dan smukala glavice, zdaj jim verjela, zdaj zopet dvomila, jezila se in smejala nad svojo praznovernostjo a kljub temu vendar zopet in zopet vpraševala: »ljubi me« ... »ne« ... »da« ... »ne« ... »da«? ...

In ljubil me je.

O tista naša polutemna veža, kjer sem prvikrat čutila na ustnih njegov plahi, kratki poljub, kjer mi je prvikrat njegov vroči dih grel lica! In tista stara miza, pri kateri sem se prvikrat topila v solzah ljubezenske sreče!

Kako mi oživljajo stare kosti, ko se spominjam teh davno minolih, oh, tako srečnih dni!

Ti mlado srce, le pij srečo, pij ljubezen, saj tako hitro mine, tako hitro izgine iz duše kakor krasna mavrica sè svojimi nežnimi barvami.

Dobe se dobri, skrbni ljudje, katerim je dolžnost uničevati nežno cvetličje mladih src. S prikrito radostjo razkrivajo vse zapreke in ovire, katerih mlado ljubeče oko ne vidi in videti noče. Z veseljem sipljejo dvom v srca, zaničljivo se posmehujejo svetim čutilom nedolžnih duš.

Nazaj! Ti izbiraj tu, a ti ostani ondi. Kaj imaš ti?! — Plačaj, plačaj, ako hočeš imeti srečo, zastonj je ni! Edino cvenk denarja ti odpre raj, revežu pa ni treba želja ...

Še se mi svetijo v duhu one sive, ostre oči in še mi doni v ušesih oni navidezno prijazen glas:

»Moj sin je fin dečko, kaj ne da? Samo greh bi bilo zanj, da bi si kar tako-le katero izbral. No, kakih deset tisočakov dote, potem bi že bilo...«

In sarkastično se mu je posvetilo v tistih strogih, sivih očeh. Celo grozdje mi je prinesel in do doma me je spremil, ker sem mu tako pametno pritrjevala...

O ti strastna bolest mlade duše, ti obup, ki se vjedaš v srce! O ti bridka zavest slabosti, ti trdi mejni kamen: »Samo do tu, a zdaj nazaj!«

Kako se vije ljubezen, kako ona peče in žge!

Znane so mi dolge noči, ko se oči zastonj zapirajo, ko udje zastonj žele počitka. Še vem, kako se je v nočni tišini vzbujal v meni ponos, kako je rastel, navdajal me. »Pusti, ne sili se,« šepče ti on v ušesa, a srce vzdihva »ne morem.« Kako se to bori v ozkih prsih, kako rujejo te moči v čustvih, kako razburkavajo kri v žilah!

Pamet je zavladala nad srcem. O ne zabim te, deževno, jesensko popoldne, ne zabim te, ozka blatna cesta, ne tebe mokro bičevje ob poti. Ponos se mi je šopiril v prsih a srce je plakalo. O ti staro moje srce li pomniš še oni prepir?!

Kako gladko mi je tekkel jezik, kako ostre pušice so mi vrele iz ust.

»Konec naj bo,« sem rekla in bil je konec. Nikdar več mi ni skušalo srce one sreče, onega trepeta blaženosti, one pretresujoče radosti prve ljubezni. Ponos mi je zacelil rane a srce je postalo prazno.

Mladost! O ti elastična mladost, ki se stokrat varaš in zopet tolikokrat verjameš! Oj, sreča, kako vse drvi za tabo! Tako lepo se svetlika, mameče, vabeče miglja pred nami in znova se začne boj za — nič! Kako ljubko se sveti kresnica v jasnih letnih večerih, kako raja pred očesom, kakor ko bi raz nebo padla zvezdica — a pri luči, pri dnevnem svitu otemni njen blesk in nelepa muha nam leze po roki.

Sreča! Kolikokrat meni srce, da te ima v svoji oblasti, a objemlje le tvojo senco. Prezare, ki jih okuša mlada duša, ono počasno ohlajanje, vedno in vedno večajoča se praznosta v čutečem srcu prihaja na tvoje mesto.

In vendar vi upi, vzdihni, joki mladosti, ve poražene nadeje, strte nade mladega srca, tudi vas si želim nazaj! Saj vi dopuščate vkljub svojej grenkobi, da se mlado srce veseli modrega neba in zelenih trat, življenje se nasmihata tudi skoz vaš temen zastor.

Kako se mlada usta rada raztezajo v smeh, četudi se v očeh še bleste solze!

S prijateljicami smo se smejale, radovale po cele dolge zimske večere. Ogenj je prasketal v peči, zunaj se je burja zaganjala v okna, na mizi pa je ugodno brlela svetilka, rudeče senčilo je blažilo preostro svitlobo in risalo krog nas dražestne rožaste svite. In oči so se bliščale, šale so švigale sem in tja in smeh je spremljal naš pogovor. Oh, in tisti »domino« se svojimi črnimi očesi, tisti dobitki v orehah ali lešnjikih! Dà, vi davni zimski večeri, kako ste bili vabljivi v nedolžni svoji razposajenosti! O ti dragi glasovi stare kitare našega soseda, kedaj ste mi zadnjič doneli v ušesih! In tisti prosti ples v naši hiši! Kaj so bili poznejši mestni plesi se svojimi parketovanimi dvoranami, blestečimi lustri, šumečo svilo, frazastim šepetanjem, proti onim našim predpustnim igram, ki so se ponavljale vsak večer! Ej, kako so nam bliščale oči, kako so se dvigale prsi, kako nam je vtripalo srce.

Oh, in oni jesenski popoldnevi, ko so se oblaki drvili po nebu in je sapa divjala čez vas. Veter se je lovil v krila, zastavljal mi noge, zaganjal se v lica in poigraval se z lasmi. Kako se je lahko pozabila vsa bol, vse želje, ko mi je čili, hladni jesenski zrak širil prsa. Kako se je mala naša župna cerkvice tam na griču svetlikala izza temnega ozadja oblačnih kop, kako so temno zeleni smrekovi gozdi krili hribovje, ki je obrobljalo drago domačo vas!

In burja, ona ostra, drveča burja, ki je vela tamkaj od kraške strani! Kako bi moje stare kosti zadrhtele zdaj, če bi jih objemal mrzli njen pih!

O ti mladost, ne toni mi še nazaj v pozabljivost, vi spomini, kaj mi izginjate iz stare glave! Kaj mi režite naproti ve osamela leta brez sreče, kaj se mi silite pred oči vi dolgi prazni dnevi!

Kako so mi strmele oči v koščeno mrtvaško obličje prvega umrlega sorodnika, kako otožna sem bila, ko mi je prvokrat žalna obleka ovijala ude!

Leto za letom so mi potem odmirali znanci in drugi tuji ljudje so stopali v izpraznjene prostore.

Kako dolgo je že, ko mi je noga prvokrat stopila čez prag moje sobice, kjer sedevam zdaj leta in leta! Pismonoša mi včasih potrka na vrata in črnoobrobljene liste mi pušča na mizi. O vi nekdanji prijatelji zorne mladosti, davno vas že krije hladna prst. Kako redka je še vrsta znancev mladostnih let!

Kedaj obiščeš mene koščena smrt, kedaj mi otrpne to staro, slabo srce, kedaj mi osteklene motne oči?

Življenje, koliko je v tebi tuge, radosti, koliko dogodkov se razvrsti v tvojem teku! In vendar, kako ničev je sled, ki ga zariše okorna človeška noga va-te. Tuji koraki ~~kor~~rišejo naše stopinje in življenje se vrta dalje v starej svojej osi. Eni izginjajo, drugi nastopajo in ko preminejo tudi oni, pogreša se jih tako, kakor onih, ki so šli pred njimi.

Morda že čaka na-me naslednica. Ko me poneso v ozkej lesenej krsti venkaj, vseli se že morda druga na moje mesto. Druga bo tu životarila osamelo življenje in se spominjala svoje mladosti, kakor se je spominjam jaz, dokler ne zastane tudi njej udar srca in ne ponesó tudi njo venkaj na prostorno, mrtvaško polje.

Vaška idila.

V gostem prahu tam po cesti
S krikom se dečad podi,
In za njo pa se srdita
Tolpa vaških psov drvi.

»Norec, norec!« deca vpije,
Da prošinja celo vas;
Jedva čuti je med hrupom
Kot bi nekdo pel na glas.

Na klobuku pisan venec,
V velej roci šop cvetic,
Mož postaren in slaboten,
Tam popeva bledih lic. —

Vanj pa z vseh strani zaganja
Z smehom mlada se druhal;
Kakor butal bi ob skalo,
Razbrzdani morski val.

Poleg ceste radovedno
Zbira se gledalcev krog;
A nad bednim, blaznim pevcem
Zareži mej njimi mnog.

Mož se v žalnej nezavesti
Preganjalcem le smeji:
Meni pa ljudij brezsrčje
Solzé sili na oči.

Zorana.

Književnost in umetnost.

„Slovanska knjižnica“. — Snopič 78-79-80-81. Slovenski osmo-solci. Na razstanku. Cena 1 gld.

Z osobitim veseljem in s posebnim ponosom kažemo Slovenci lahko na to najnovejšo knjigo ter pravimo: Evo koliko nade, no, koliko dobrih, dà, izvrstnih moči vstaja nam Slovencem! Da govorim sè srcem na jeziku, dolgo me še ni nobena naša knjiga tako razveselila, kakor ta, katero so izdali naši najmlajši pisatelji.

Hvala Bogu! Mnogo dobrega zrna je še med nami, hvala Bogu, še se smemo veseliti zdravih, treznih, neblaziranih nazorov v naši mladeži. Naj bi vsi oni, ki so pokazali v tej knjigi svoj talent, nadaljevali po začetej poti!

Pesniki, kateri so objavili v tej knjigi svoje pesmi, so večinoma znani iz naših leposlovnih listov.

J. M. Aleksandrov je priobčil v tej zbirki 22 pesmi, ki pričajo, kako mladi pesnik že globoko misli. Vsebina je v vseh prav zanimiva in oblika lepa ter prikupna. Za Nikolajem je objavil Puc Dominik 10 profilov-črtic v prozi, iz katerih veje zdrav realizem, ki priča, da pisatelj prav pridno opazuje življenje. Tudi »Slovenkinim« čitateljem dobro znani Feodor Sokol je pod zaglavjem »Prvo cvetje« priobčil 11 lepih in mičnih pesmi. Od njega smemo pač pričakovati še marsikaj lepega. Za Feodorom Sokolom je priobčil Ivan Prijatelj lepo povest »Brez vesla« a za njim še Jakob Voljč 6 proizvodov svoje pesniške Muze. Kar me je pa razveselilo najbolj, to je študija »Ruski realizem« in njega glavni zastopniki, katero je napisal Frančišek Grivec. Svoj spis je razdelil na osem delov. 1. Realizem sploh; 2. Ruski realizem; 3. Belinski; 4. Gogolj; 5. Turgenjev; 6. Dostojevski; 7. Tolstoj; 8. Še nekaj ruskih realistov in Slovenci.

Take sodbe o ruskih realistihi nismo vajeni Slovenci v našem slovstvu, ker se ruska knjiga v nas še vse premalo pozna in uvažuje. Zato je gospod pisatelj vreden tem večje hvale, ker se vidi iz njegovega spisa, da on dobro pozna ruske pisatelje, ki imponujejo vsej Evropi in katerim se klanjajo in od katerih se učijo Francozi, Italijani, Angleži in Nemci.

Rusko slovstvo je tako originalno in specijelno rusko, da baš vsled te svoje lastnosti še bolj mika in zanima ostali svet. Zato se moram gospodu pisatelju kar diviti, da je napisal v svoji študiji tako zanimiv in tako moder stavek, kakor je sledeči: ... Književnost brez narodnega značaja ne more imeti posebnega pomena niti v svetovni književnosti, niti v lastnem narodu. Tako je! Kak pomen bi imela recimo kaka slovenska povest brez narodnega značaja v svetovni literaturi! Boljših povesti imajo drugi narodi obilo in ako se jim kaj slovenskega poda v prevodu, zanimalo jih bode, kar je njim tuje, kar kaže značaj dotičnega naroda, iz kojega je povzeta povest. Zato pritrjujem gospodu pisatelju s posebnim prepričanjem, da je narodnost v slovstvu prav potrebna.

Ta trditev gospoda pisatelja me je razveselila tembolj, ker sem

morala slišati že od par naših mlajših literatov, da bodi slovstvo mednarodno. Slišati sem morala tudi, da se moramo v svojem slovstvu navezati na Zapad in ne na Ruse, zato pa se tem iskreneje veselim s pisateljem, ki se je tako lepo zavzel za rusko slovstvo, o katerem pravi: »... slovenski in slovanski značaj slovenske književnosti se veliko lažje ohrani pod ruskim nego pod francozkim vplivom.«

Prekrasni ta zvezek »Slovanske knjižnice« naj čita vsak in vsaka ter naj se z mano veseli napredka naše nadepolne, drage mladine!

Márica.

Razno.

Redek dogodek. — 14. julija so postavili o priliki stoletnice rojstva francoskega zgodovinarja Michelet-a spomenik velikemu možu. Slavnosti je prisustvovala sedemdesetletna soproga slavljenčeva, ki je bila vedno svetovalka in zvesta prijateljica svojemu soprogu. Francoski narod slavi svojega pisatelja velikana, a skazuje tudi ženi njegovi obilo časti.

Gospa Michelet stanuje v hiši, ki ima nad drugim nadstropjem spominsko ploščo vzdano na čast njenemu soprogu. Na plošči je napisano: Tu je bival zgodovinar Jules Michelet, rojen v Parizu 22. avgusta 1798., umrl v Hyères 9. februvarja 1874, Gospo Michelet časté Francozi zato, ker je baš ona imela velik upliv na delovanje svojega moža.

Ko mu je umrla prva žena, s katero je živel prav nesrečno, vzal je 30 let mlajšo, jako naobraženo deklico za ženó, s katero je živel ves čas v najsrečnejšem in najidealnejšem zakonu in pod katere vplivom je začel še le prav delovati.

Doma.

Bezgove jagode. Zrele bezgove jagode se dajo prav dobro vporabiti za črnilo ali mazilo za čevlje. Prav temna barva otisnjenih jagod dela čevlje popolnoma črne. Jagode so popolnoma brez duha in celó neškodljive, česar se ne more reči o vsakem mazilu. Sè sokom se namažejo čevlji potem pa s ščetko ščetajo, da postanejo lepo svetli.

Kako se odpravijo oljnati in mesni madeži iz preprog. Namoči v vodi nekoliko ilovice in namaži s tako namočeno ilovico dotična obeljena mesta; pusti ilovico 24 ur na progi in ostrgaj jo potem z nožičem.

Črne ponošene glacé rokavice napravijo se zopet lepo črne, ako se zmeša polna žlica mandeljnovnega olja z sedmimi ali osmimi kapljicami prav črne tinte ter s tem namažejo rokavice na pokvarjenih mestih. Pusti rokavice nekaj ur sušiti na poli papirja.

Proge iz linoleuma se očistijo lako-le: Operi jih z mlačno vodo, v kateri si skuhala nekaj sode. Ko so suhi, vzemi navadnega rmenega mazila, s katerim mažeš pod; razredči je s terpentinom ter drgni progo z volneno cunjjo. Proge postanejo kakor nove.

Da čevlji ne razpokajo, drgni jih prav dobro z ricinusoljem. Vsakih 14 dnij operi z vodo s čevljev mazilo (Wichse), potem namaži čevlje dobro z ricinusoljem, katerega se najrajše zopet prime črnilo-mazilo.

Rastline v sobi. Rastlinam naj se odkaže prav svitel prostor, kajti rastline zahtevajo, z redkimi izjemami, veliko svetlobe.

Tropične rastline se postavljajo lahko v sobo, kjer je temperatura enakomerna okoli 15° R; našim domačim rastlinam iz mrzlega rastlinjaka (Kalthauspflanzen) pa zadostuje nezakurjena soba, kjer znaša temperatura okoli 2-5° R.

Poleg gorkote treba paziti tudi na sveži zrak; posebno za časa vegetacije, ko rastlina cvete. V tem času treba rastline večkrat politi, a mokro listje se v čistem zraku prej posuši, nego v zaduhli sobni atmosferi. Tako se ohranijo rastline tudi gnilobe.

Svežega zraka naj se pa daje le v najmilejšem dnevnem času, t. j. od 12 do 2 popoldne in še tedaj prav oprezno. Preprih škoduje rastlinam, prav tako tudi prah.

Najvažnejše je pa polivanje.

Če je rastlina suha, je nje zemlja sivkasta, ter se siplje mej prsti. Ako trkaš s kazalcem po loncu, zazveni ta votlo. V takem slučaju treba seveda pojiti.

Pri slabem vremenu treba priliti le malo vode, posebno naj se pa listje in cvetje ne zmoči, ker bi lahko jelo gniti.

Ako se je rastlina hudo osušila, naj se postavi lonec do roba v mlačno vodo, da se vprek do dobrega premoči.

Mej počitkom (ko rastlina ne raste) naj se poliva prav malo, za časa vegetacije pa obilo.

Griženje nohtov je nevarno iz različnih vzrokov, ker pridejo z griženjem lahko tuberkulozni bacili v usta in ker nohti obstajajo iz rogovine, na ktere ne more delovati želodečni sok.

Navadno se ne začenjajo nohti griziti pred 4. letom; najčešče se začjenja to še le v šoli.

Vsled povžitih nohtovih koščekov trpe taki nohtozrci često na želodcu, a prsti se po tej razvadi spačijo na prav karakterističen način. Izgledajo debelejši in nohtov rob od prsta nekako štrli.

Nohtozrci imajo često ostudne, objedene nohte, gornja koža je rdeča in razkava. Vse pa diši mnogokrat jako neprijetno. Vedno griženje nohtov provzročuje vnetje staničja, katero se je moralo včasih zdraviti z operacijo. Vsled griženja je tip manj občuten in učitelji v strokovnih šolah morajo opazovati, da nohtozrci ne morejo preciznih, finih del, v katerih je treba izvrstnega tipa, izdelovati tako, kakor oni, ki ne žro nohtov.

Griženje nohtov pravi doktor Berillon izvira nekako iz instinkta, vsled kojega se loti otrok takoj po rojstvu vleči in sesati na vsaki stvari, ki pride z njegovimi usti v dotiko ter da je griženje nohtov nekako nadaljevanje tega instinktivnega nagona.

Nekateri začenjajo griziti nohte še le v poznejših letih, to pa izvira iz posnemanja. V neki rodbini je bilo šest otrok in vsi so si grizli nohte. Njihov oče, ki je bil pijanček, jim je dal s to razvado slab vzgled. Griženje nohtov je pa po Berillonevem izvesti spojeno z marsikaterimi prikaznimi; naglo ponočno vznemirjenje, govor v spanju, jecljanje, slaba volja i. t. d.

Mnogo nohtozrcev diše le težko skozi nos ter spi z odprtimi usti.

Na Angleškem se smatra griženje nohtov za eno najslabših razvad; v mnogih šolah se pregledujejo učencem roke in nohtogrizci se strogo kaznujejo.

Listnica uredništva. — Irin Vasiljev. Hvala lepa na ljubeznivem, rodoljubnem pismu. »Kar se je moglo, to se je storilo!« Vaša pesem pa, žal, ni godna za tisek; morda mi pošljete kaj boljšega o priliki. — Dora Martinovna. »Revizor« bi za »Slovenko« ne bil primeren. Ako hočete prevajati iz ruskega, bodite jako izbirični. Ne prevajajte, kar Vam pride v roke. Kratke ruske povesti in črtice so nekatere krasne in jako zanimive. Vaše pesmi pa tudi niso še godne za tisek. — Radovan B. Vaša pesem »Luna« ni dobra. — Bogomila. Pesmi sem prejela, hvala. Kar bode dobrega, pride že na vrsto. »Slovenko« Vam doposljemo. — Viktorjev. Vaše dolge povesti nisem še prečitala, zato Vam bodem pisala o njej pozneje. Gr. je visok in slok, temnih las, jako živih oči, ki so inteligentne kakor ves njegov obraz.

